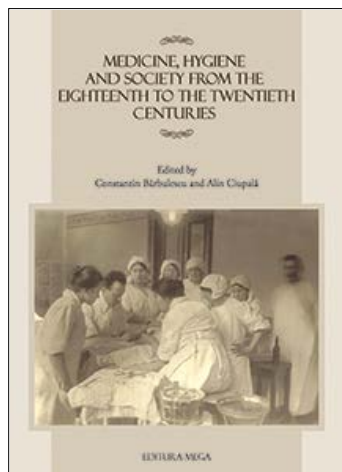

Constantin Bărbulescu, Alin Ciupală (editori), *Medicine, Hygiene and Society from the Eighteenth to the Twentieth Centuries*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011, 285 p.

Volumul coordonat de Constantin Bărbulescu, exponent al universității clujene, și de Alin Ciupală, de la Universitatea din București, face posibilă manifestarea în plan științific a unui colectiv eterogen, de 17 autori. O parte dintre aceștia s-au reunit și cu prilejul publicării a altor trei ediții de documente apărute în anii 2009 și 2010, centrate, în parte, pe aceeași problematică de studiu enunțată și în titlul volumului de față¹¹.

La realizarea volumului curent, *Medicine, Hygiene and Society from the Eighteenth to the Twentieth Centuries*, se merge pe firul acestui istoric al colaborărilor, iar varietatea palierelelor de expertiză ale cercetătorilor se menține, ceea ce, pe de-o parte, oferă un cadru favorabil de manifestare pentru tineri cercetători ca: Mihaela Mehedinți, Alexandru Onojescu, Cecilia Alina Sava, Oanei Mihaela Tămaș sau Lidia Trăușan-Matu, iar, pe de altă parte, creează contextul ideal de actualizare a sferei științifice cu studiile recente ale unor cercetători deja recunoscuți, precum: Constantin Bărbulescu (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca), Octavian Buda (Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” București), Alin Ciupală (Universitatea din București), Mircea Dragoteanu (Institutul Regional de Gastroenterologie și Hepatologie „Prof. dr. Octavian Fodor” Cluj-Napoca), Cristina Gudin (Universitatea din București), Ligia Livadă-Cadeschi (Universitatea din București) și Lucian Nastasă (Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca).

Cu siguranță, cititorul avizat nu rămâne indiferent la studiile unor personalități precum Marianne Mesnil sau Filippo M. Zerilli, cercetători atașați științific spațiului românesc. M. Mesnil, preocupată de etnologia și antropologia balcanică și românească, dar și F.M. Zerilli, cercetător cu vechime în România pe probleme de antropologie a dreptului, alcătuiesc împreună cu Anastasia Falierou (Universitatea din Atena), Nathalie Sage Pranchère (Centrul Roland-Mousnier, Universitatea Paris-Sorbona) și Marius Turda (format la Universitatea din București,

¹¹ *Legislația sanitară în România modernă (1874-1910)*, A.I. Șuța, O.M. Tămaș, A. Ciupală, C-tin Bărbulescu, V. Popovici (ed.), Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2009; *Documente privind politica sanitară în România (1948-1964)*, E. Bărbulescu (coord.), C-tin Bărbulescu, M. Croitor, A. Onojescu, V. Popovici, A.I. Șuța, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2009; C. Gudin, O.M. Tămaș, M. Mehedinți, A. Ciupală, C-tin Bărbulescu, V. Popovici, *Rapoarte sanitare în România modernă*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2010.

dar reprezentant al Universității Oxford Brookes), un corp distinct de cercetători străini, care se alătură volumului.

De altfel, aceasta este pretenția principală a lucrării, să ofere instrumentele lingvistice necesare pentru a putea fi reperată și în spații *extra-naționale*. Standardul maximal al expertizei pare a fi dat de cercetătorii străini, spre ale căror studii converg toate cele incluse în volum, intenționalitatea academică fiind astfel dublată de cea lingvistică. Într-adevăr, volumul poate fi receptat de oriunde, iar informația nu mai rămâne închistată în barierele unei limbi, ci se expune unor lecturi multiple.

Volumul de față oferă tipul de deschidere pe care revizuirea post-comunistă de la nivelul tuturor științelor sociale o reclamă. Reconfigurarea relațiilor științifice prin abordarea unor potențiali parteneri aruncați, până nu de mult, în afara sferei de interacțiune academică, semnifică beneficii evidente pentru mediul științific autohton. Pe de altă parte, prin însăși această lucrare, se refac anumite fisuri sau lacune de la nivelul cercetărilor istorice din România și se re-emit perspective științifice asupra unor epoci și aspecte culturale rămase încă neabordate.

Ceea ce *Medicine, Hygiene and Society from the Eighteenth to the Twentieth Centuries* reușește să identifice este un sistem de trei elemente cheie, care va servi drept reper pentru întreaga construcție a cărții. Fiecare dintre aceste elemente își găsește un corespondent în titlu: concepte: *Society* – practici: *Hygiene* – actanți: *Medicine*. În virtutea acestei paradigme, volumul urmărește o structură ternară, cu următoarele unități de interes: *Hygiene, Medicine and Society, Physicians and Institutions* și *People, Illnesses and Death*. Ca și afiliere la un câmp disciplinar, această lucrare de istorie suportă și accente care converg înspre teme de patologie, instituții medicale, sănătate publică, pedagogie socială, sisteme terapeutice tradiționale, vindecători, narațiuni despre boală etc.

Modernismul burghez a impus un nou mod de organizare a vieții cotidiene. Configurația Europei răsăritene, în general, și a României, în mod particular, este schimbată prin preluarea modelului occidental. Acest volum reunește, în parte, rezultatele unor cercetări privind modul în care conceptul de *igienă*, cu reprezentările sale aferente celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, a fost utilizat de statul român în politica de modernizare (Ligia Livadă-Cadeschi). Respectarea regulilor igienice de bază și maniera în care mediul școlar a contribuit la impunerea acestora și la asimilarea lor de către elevi sunt temele centrale care revin cercetării lui Cristina Gudin. Studiul Lidiei Trăușan-Matu se construiește pe fondul unor lipsuri fundamentale în ceea ce privește cercetările asupra profesiilor medicale din Principatele Române. Cercetătoarea analizează condiția doctorilor și a moșelor, ca rezultat al adoptării Regulamentului Organic (1831-1832), și încercările acestor cadre de a contribui la îmbunătățirea serviciilor medicale. De partea cealaltă a baricadei, studiul lui Constantin Bărbulescu înfățișează lumea enigmatică a

vindecătorilor empirici, a celor care practică în mod ilegal medicina, fără a deține vreun titlu academic sau a utiliza vreo metodă avizată de științele medicale. Acest studiu ilustrează extraordinar de sugestiv felul în care era percepută, în epocă, medicalizarea societății românești de către chiar cei supuși schimbărilor, în imaginarul țăranilor români medicul reprezentând un *personaj exotic*, asupra căruia planează niște realități dificil de înțeles și de acceptat pentru oamenii simpli.

Procesul de formarea a elitelor medicale la Cluj este minuțios abordat de către Lucian Năstasă. De asemenea, cazul particular al unei personalități care s-a remarcat printr-un extraordinar profesionalism în domeniul medical, precum Nicolae Stoia, a fost tratat de Al. Onojescu, iar Gheorghe Banu, a intrat în atenția lui Marius Turda. În aceeași direcție, cercetarea Oanei Mihaela Tămaș și al lui Mircea Dragoteanu surprinde rolul inițiativelor private și implicarea personalităților medicale în ridicarea stațiunii balneo-climaterice Păltiniș.

Cel pe care îl calificam la început drept unul dintre autorii de prestanță, Filippo M. Zerilli, ne propune o versiune lărgită, o revalorizare a articolului *Etnografia este etnologia al congresso di Arnold van Gennep*, apărut în publicația *La ricerca folklorica*, în anul 1998. Sub titlul *Antropologues, médecins, ethnographes: Arnold van Gennep et les débuts de l'ethnologie en France*, Zerilli incită la o abordare complexă a implicațiilor științifice ale lui Arnold van Gennep în mediul academic francez, una la fel de inspirantă și sugestivă ca și cea a lui Marianne Mesnil, care ne sugerează să reflectăm asupra unei teme esențiale de antropologie istorică: *Le corps et la mort* între două elemente de referință – Occidentul și Orientul.

Deși i s-ar putea reproșa că afișează, în aparență, un caracter neomogen, având în vedere temele și manierele diferite de abordare ale subiectelor, volumul coordonat de Constantin Bărbulescu și Alin Ciupală este, în fapt, o cristalizare a trendurilor actuale: vremuri în care omogenitatea nu mai reprezintă un deziderat și în care se pune accent, mai degrabă, pe potențialul individual de expunere al fiecăruia. Mediul academic se dezvoltă în acest cadru socio-cultural, subordonându-i-se, preluându-i și însușindu-și caracteristicile. Ca atare, volumul de față trebuie înțeles ca un corp științific marcat de o profundă permisivitate, care oferă cercetătorilor posibilitatea de a se manifesta în sensul pe care ei înșiși îl dictează. Posibil ca acesta să fie, de fapt, noua tendință, cu care trebuie să ne obișnuim în contextul actual, al unei globalizări menite să reunească într-un tot elemente atât de disparate. În planul publicațiilor științifice, aceste schimbări se reflectă în faptul că cercetătorul nu se mai supune tematicii, ci tematica se adaptează în funcție de nevoile cercetătorului, iar volume ca acesta, care au pretenția de a reuni cercetători din diverse spații ale Europei, își asumă și compromisul de a fi construite pe principii de graniță.

IULIA-DORINA STANCIU

Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca